

Základní škola a Mateřská škola Antonína Čermáka, Praha 6

Antonína Čermáka 6/1022, 160 00 Praha 6 - Bubeneč

tel: 224311116, e-mail: skola@zscermaka.cz, www.zscermaka.cz

Náš pamětník se jmenuje pan Mundil. Setkání jsem měli domluvené na 10. prosince. Pro radost jsme koupili panu Mundilovi vánoční hvězdu. Když jsme dorazili na místo, tak jsme měli úžasné příjemný pocit. Pan Mundil bydlí na Starém Městě. Když nám pan Mundil otevřel, vešli jsme na dvorek, zde stojí nádherný strom zasazený na počátku minulého století. Když jsme si vše prohlédli, vydali jsme se po strmých schodech do třetího patra. Byt pana Mundila má nádech štěstí, obývací pokoj je prostorný a umělecky naladěný. Na stěnách má pan Mundil obrazy, které dostal od svého kamaráda. Kromě obrazů zde visí několik nádherných starožitných nástěnných hodin. Když jsme se usadili, tak nám začal pan Mundil vyprávět svůj životní příběh a my bedlivě poslouchali. Po skončení rozhovoru nám ukázal svoje práce – ručně utkané koberce. Celá rodina Mundila se živila tkalcovstvím. Když jsem odcházeli, tak jsme každý dostal od pamětníka ručně vyrobenou hvězdičku na vánoční stromeček. Odcházeli jsme domů s dobrým pocitem a plni dojmů z životního příběhu tohoto člověka.

Pan Mundil se narodil v poslkém Zelowě v roce 1933, v rodině tkalců. Pochází z dvojčat, jeho sestra žije v Liberci. V roce 1945 rodina Mundilových reemigrovala do Československa. V roce 1942 byl jako 9letý chlapec pan Mundil svědkem hrozné události, o této tragédii byl schopen mluvit až po 65 letech.

Sedl a napsal dopis svým vnoučatům.

„ Milá Natálko a Arture,

Rozhodl jsem se, že vám napíšu o události, která se stala v Zelowě v roce 1942, mně tehdy bylo 9 roků. Zelow je malé městečko v Polsku, asi 50 km na jih od Lodže. V roce 1803 zakoupili od šlechtice Świdzińskiego statek a osadu Zelow čeští kolonisté, kteří přišli ze slezského Pruska. Jednalo se o poslední pobělohorskou migraci, které vyšel vstříc Fridrich Veliký a dal povolení k osídlení během slezské války (1756 – 1763), ve které Marie Terezie prohrála Slezsko. To jenom na okraj o vašem částečném původu.

Před druhou světovou válkou žilo v Zelowě asi 2 000 Židů, 2 000 Poláků, 1 000 Němců a 4 000 Čechů. V polovině září 1939, po porážce Polska německou armádou, převzali Němci všechny úřady. Polsko bylo znovu rozděleno na Generalguwrnevent (Wašavská gubernie) a zbytek byl přifařen k Velkoněmecké říši. Základní lidská práva platila jenom pro Němce. Nejhůře na to byli Židé a potom Poláci. V roce 1940 podle výnosu říšského ministra vnitra ze 14.11. byli polští občané ne polské národnosti vyjmuti z proti polských represálií a to : Litevci, Rusové, Bělorusové, Ukrajinci, Češi a Kašubové. Tak získali Češi v Zelowě bez vlastního přičinění některé úlevy – jako v Protektorátu Čech a Morava, hlavně potravinové lístky, jinak jsme cizinci ve velkoněmecké říši neměli žádná práva. Mohli jsme být vyhnáni ze svých domovů a mohl nám být zabaven majetek, kdyby někdo z nových německých osídlenců projevil zájem. Stalo se to asi ve třech případech. Němečtí přesídlenci z Besarabie obsadili usedlost, vydrancovali majetek a za pár dnů odešli

hledat bohatší místo (rodina Petrákova v Bachoříně). Nesměli jsme chodit do školy, vlastnit jízdní kolo, fotografický aparát, rozhlasový přijímač včetně krystalky, nyl nám zakázaný přístup do německého kina. Kultura a společenský život se odbyval v kostele. Češi mohli požádat o německé občanství – Volklistu. Využila to nepatrná část, asi 1-3 procenta, a většinou lidé ze smíšených manželství. Ti, co Volklistu podepsali, byli bráni jako zrádci. Bylo také zakázáno stavět. V roce 1939 měli naši rodiče (vaše prarodiče) stavět dům. Vše bylo připraveno ke stavbě, schválené stavební plány, nakoupen stavební materiál, cihly, nařezané dříví z vlastního lesa, vyhašené vápno – jako malého kluka mě udivovalo, jak je to možné, že když se do malé ohrádky s vodou nasypou bílé kameny, že se voda začne vařit. Po příchodu německé armády se práce zastavily, materiál byl odvezen na stavbu kasáren. Všechno bez náhrady a jakéhokoliv vysvětlení. A my jsme se museli nastěhovat do 200 let starého hospodářského stavení, kde jsme jako pětičlenná rodina žili v jedné místnosti do konce války.

Židovští občané na tom byli daleko hůře, již od 10. 9. 1939 bylo Židům zakázáno veškeré podnikání a zkonfiskován veškerý majetek (továrny, obchody, řemesla), byly zavedeny policejní hodiny od 8h do 5hod. odpolední, všichni museli nosit na oblečení žlutou hvězdu a později i žlutou pásku na rukávu. Naše rodina byla v tu dobu v rámci rasového zařazení předvolána před rasovou komisí, která vybírala jedince, kteří by se mohli hodit k asimilaci a to probíhalo tak, že muži byli zvláště a ženy s dětmi do 10 let. (mně bylo tenkrát 9 roků) Museli jsme se svléci do půl těla, měřili nám hlavu a fotografovali ze všech stran. Já se hrozně styděl, když jsem viděl maminku tety, babičku, 8 dětí svlečené a rozpačité. Nikdy jsme o tom nemluvili. Hned v prvních týdnech okupace byla ustavena „ židovská rada“ (Judenrat) i s vlastní policií. Zelow se stal sběrným táborem Židů z celého okolí – ghettem. Středisko ghetta bylo ve vyklizené továrně Jakoba Lewiho. Proti uvedené továrně byla sběrna mléka, kam jsme každý den odevdávali 3 litry mléka. Za to jsme obdrželi poukázku na ¼ kg másla (pro 5člennou rodinu na měsíc). Výroba másla, zabíjení domácího zvířectva a nedodržení povinných dávek bylo pod trestem koncentračního tábora zakázáno. Podobný trest byl za všechny drobné přestupky. Z koncentračního tábora se lidé nevraceli a pokud se vrátili, tak jenom aby doma zemřeli. Ten mléčný kontingent vlastně zavínil, že jsme byli svědky příjezdu nových rodin a odjezdu transportu do Lodžského ghetta. Mně to všechno splývá v jeden ohromný zástup mužů, žen, dětí, peřin a zavazadel. Bratr viděl, jak zoufalé matce hodili z poschodí nemluvně do přeplněného nákladního auta. Všechny ty hrůzy předčilo neskutečné divadlo, které připravovaly okupační úřady na 20.3. 1942 (21?) 20 března v 11hod. byla zastavena práce ve všech továrnách a zaměstnanci i s rodinami se museli účastnit představení, které by si do té doby nikdo nedokázal představit. V ten den bylo hrozné počasí, zamračeno a přitímí, popadával sníh, hloučky zaměstnanců směřovaly na náměstí, kde stál stůl, na kterém se razítkovaly kenkarty (kmenový list, na který se vydávaly potravinové lístky). Na západním konci náměstí byla velká proluka, na které bylo postaveno 10 pojízdných šibenic z Belchatova, kde podobné divadlo proběhlo 18.3.1942. Představení židovské obce museli vybrat 10 mladých mužů, kteří budou popraveni a 10 popravicích z řad židovské obce. Za každou šibenicí stály rodiny popravovaných a dále všichni obyvatelé ghetta. Matně si vzpomínám na „ssmany“ v černých rukavicích. Víím, že tatínek stál tak, abych nic neviděl. Druhý den mě maminka poslala něco nutného vyřídit na druhý konec města, dostal jsem přísné pokyny, abych se nedíval na popraviště a spěchal rychle domů. Samozřejmě jsem neposlechl a dodnes toho lituji.

Z těch 7000 lidí, kteří prošli Zelowským ghettem přežilo 7 občanů (to nemám přesně zjištěné). Mezi těmi co se nevrátili, byl krejčí, který mi šil první moje dlouhé manšestrové kalhoty (golfky), všechno ostatní oblečení jsem dědil po bratrovi, proto si to tak dobře pamatuji. Bydlel na náměstí vedle gminy (obecní úřad), měl nejméně 4 děti a vysedával při práci na zvýšené stoličce v okně. Další, koho si pamatuji, byl cukrář, který měl živnost naproti uvedenému krejčímu (dnes je tam pamětní kámen k založení Zelowa). Pro nás děti byl důležitější než starosta města. Občas jsem se díval, jak vyráběli zmrzlinu ve válcovité nádobě, otáčeli menším válcem a mezi ně na led sypali sůl. Samozřejmě, že mi napovídali, že zmrzlina je sladká od té soli. Dlouho mi to vrtalo hlavou. Zmrzlinu potom rozvážel na dvoukolové rikše a vykřikoval „lody, lody“ (zmrzlina). Kopeček zmrzliny stál 5 grošů, nebo jedno vajíčko. Vajíčka jsme často brali přímo z kurníku bez dovolení rodičů.....

Všechny tyto události se probíraly večer v rodině a se sousedy. Později si dospělí dávali větší pozor, aby před dětmi moc otevřeně nemluvili. To, co jsem napsal, jsou vzpomínky 9ti letého kluka, bratrovi bylo tenkrát 12 roků a sestře 9 roků(moje dvojče). Naše vzpomínky se moc neliší. Konkrétní data uvedených událostí jsou hlavně z knih o Zelowě, historičky Edity Štěříkové a vzpomínky Zew WolfSzkopf (1912) – v říjnu 1967 – Tel Aviv o kterých se Phdr. E.Štěříková také zmiňuje. My sourozenci jsme o těchto hrozných událostech začali otevřeně mluvit až po 65 letech. Proč tyto události vzbuzují stálé emoce a nedokážeme o nich bez vzrušení mluvit? Je to pocit, ve kterém je obsažena hanba, bezmoc, vina? Proč mají mít tento pocit i děti....Bylo by hrozné pro budoucnost, kdyby se tyto nelidské události staly jenom episodou. Holokaust by se měl neustále a pravidelně na školách připomínat, aby se něco podobného nemohlo opakovat.“

Další část vyprávění se přesunula do roku 1968, kdy přijela okupační vojska Varšavské smlouvy. V té době byl pan Mundil u kamaráda, jeho manželka se synem na dovolené v Bulharsku. Po celé období normalizace se podílel na distribuci samizdatové literatury. Pravidelně čekal ve svém Trabantu u kostela sv. Mikuláše, kde jeho kamarád P. Pithart stál a pokud měl v ruce noviny, tak měl za krátko dorazit mikrobus, který přivezl tehdy zakázanou literaturu. Manželka pana Mundila měla přesné instrukce, kam zavolat, kdyby se její manžel nevrátil večer domů.